

2019 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΙΣΤΟΡΙΑ

Γ' Γενικού Λυκείου
Ανθρωπιστικών Σπουδών

Σάββατο 4 Μαΐου 2019 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΘΕΜΑΤΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α) «Ανόρθωση».
- β) «Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας (Οκτώβριος 1930)».
- γ) «Ροπαλοφόροι».

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της **στήλης Α'** με αυτά της **στήλης Β'** στον πίνακα που ακολουθεί. Ένα στοιχείο της στήλης Β' περισσεύει.

Στήλη Α' (φορείς περίθαλψης και παλιννόστησης)	Στήλη Β' (καθήκοντα - αρμοδιότητες)
1. Υπηρεσία Ανοικοδομήσεως Ανατολικής Μακεδονίας	α. Βοηθούσε όσους επέστρεφαν στη Μ. Ασία να αποκατασταθούν στα σπίτια τους και τις ασχολίες τους.
2. Πατριαρχική Επιτροπή	β. Θεσμοθετείται για πρώτη φορά η περίθαλψη για τις οικογένειες των εφέδρων που βρίσκονταν στο μέτωπο και για τις οικογένειες των θυμάτων του πολέμου.
3. Υπηρεσία Παλιννοστήσεως και Περιθάλψεως	γ. Στόχευε στην οργάνωση του επαναπατρισμού στη Μ. Ασία των εκτοπισμένων, με τη βοήθεια του Πατριαρχείου και της ελληνικής κυβέρνησης.
4. Οργανισμός	δ. Οργάνωσε καθημερινά συσσίτια σε συνοικίες των πόλεων όπου ήταν συγκεντρωμένοι πρόσφυγες.
5. Υπουργείο Περιθάλψεως	ε. Σκόπευε στην άμεση περίθαλψη και εγκατάσταση των προσφύγων σε εγκαταλελειμμένα τουρκικά και βουλγαρικά χωριά της Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας.
	στ. Μεριμνήσε για την επανεγκατάσταση των Ελλήνων προσφύγων που είχαν φύγει μετά την κατάληψη της Ανατολικής Μακεδονία από τους Βούλγαρους το 1916.

Μονάδες 10

2019 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΘΕΜΑ Β1

Για ποιους λόγους ευνοήθηκε ο πολυτεμαχισμός των «εθνικών γαιών»; Ποιες ήταν οι συνέπειές του στο πολιτικοκοινωνικό επίπεδο;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε:

- α) στις ρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν για την οργάνωση Κρητικής Χωροφυλακής και για την ίδρυση Κρητικής Πολιτοφυλακής το Φεβρουάριο του 1906 (Μονάδες 8),
- β) στη ρύθμιση του ζητήματος συγκρότησης Κρητικής Πολιτοφυλακής κατά το 1907 και στις συνέπειές της για την παρουσία των ξένων στρατευμάτων στο νησί (Μονάδες 7).

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να προσδιορίσετε τα κοινωνικά στρώματα, τα αιτήματα των οποίων εξέφρασε με την πολιτική του ο Χαρίλαος Τρικούπης (Μονάδες 11), προσδιορίζοντας το βαθμό ευθύνης του για την πορεία του δικομματισμού στην Ελλάδα έως το 1897 (Μονάδες 14).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Από το 1880 και πέρα, χάρη στην πραγματοποιούμενη εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό και στις σημαντικές επενδύσεις, άρχισε επιτέλους να συγκεκριμενοποιείται και στην Ελλάδα μια διαδικασία κοινωνικής διαστρωματώσεως με επίκεντρο το χώρο των ιδιωτικών σχέσεων. Στη διαδικασία αυτή συνέβαλε ακόμα και το ίδιο το κράτος, κάθε φορά που εμφανιζόταν όχι ως δημόσιο, αλλά ως πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Με τη δεύτερη μορφή το κράτος περνούσε παραγγελίες σε ιδιωτικές εταιρίες, αναλάμβανε το ίδιο επιχειρήσεις, δημόσια έργα, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Επίσης το κράτος διαμόρφωνε μια πολιτική οικονομικού προστατευτισμού, η οποία [...] κατέληγε στην ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών.

Οι μεταβολές αυτές στη συμπεριφορά των κεφαλαιούχων και του κράτους κατέτειναν για πρώτη φορά στη διαμόρφωση ενός στρώματος επιχειρηματιών από τη μια και σημαντικών στρωμάτων εργαζομένων στις πόλεις από την άλλη. Μπορούμε να πούμε ότι στη δεκαετία του 1880 εκδηλώθηκαν οι πρώτες σοβαρές προσπάθειες για τον αποχωρισμό και τη συγκρότηση μιας ιδιωτικής κοινωνίας έξω από το κράτος.

«Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», τ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, σσ. 62 – 63

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η πολιτική πραγματικότητα, όμως, σε συνδυασμό με τη δυσμενέστερη εσωτερική και εξωτερική συγκυρία των ετών 1886 – 1893, δοκίμασε και, τελικώς, εξάντλησε και τη μία και την άλλη εκδοχή της εθνικής πολιτικής που ευαγγελίζονταν οι αντίπαλοι κομματικοί χώροι, υποθηκεύοντας τη συνιστώσα που η κάθε παράταξη προέκρινε ως καθοριστική στην εφαρμογή της – στην τρικουπική περίπτωση την οικονομική ανάπτυξη, στην δηλιγιαννική την ευκαιριακή αλυτρωτική πολιτική. Με άλλα λόγια, και οι δύο ηγέτες παγιδεύτηκαν εξίσου στον ιστό της εθνικιστικής ιδεολογίας και κρίθηκαν ανίκανοι να διαχειριστούν το οικονομικό και ψυχολογικό

2019 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

κόστος της εθνικής πολιτικής τους: οι προσδοκίες που εξέθρεψε το Νεωτερικό Κόμμα σχετικά με τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου και αξιόμαχου στρατού, ικανού να διεκδικήσει αποτελεσματικά και σε κάθε ευκαιρία τις εθνικές επιδιώξεις στο σύνολό τους, κατέρρευσαν μπροστά στα δημοσιονομικά ελλείμματα τα οποία υπήρξαν απόρροια της συντήρησής του, καθώς και στην οικονομική χρεωκοπία στην οποία, μαζί με τις άλλες δαπανηρές μεταρρυθμίσεις, είχε και αυτός το μερίδιό του. [...] Τέλος, οι πρακτικές και των δύο πολιτικών σχηματισμών υπέσκαψαν τα θεμέλια της κρατικής αυθεντίας και και συνέβαλαν στον πολλαπλασιασμό των εστιών που αμφισβητούσαν τη νομιμότητά του.

Νίκη Μαρωνίτη, *Βασιλευόμενη δημοκρατία: λόγιοι και πρακτικές (1864 - 1910)*
στο: *Η συγκρότηση του Ελληνικού κράτους*, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2008, σσ. 110 - 111

ΘΕΜΑ Δ

Αξιοποιώντας τα στοιχεία από τα κείμενα αλλά και το σχετικό πίνακα που ακολουθούν και βασισμένοι στις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

- α) στα μέσα που διέθεσε το ελληνικό κράτος στην Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Μονάδες 8),
- β) στους λόγους που προέκριναν την αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων και ιδιαίτερα στις περιοχές της Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης (Μονάδες 10),
- γ) στο βαθμό αποτελεσματικότητας της διαδικασίας αποκατάστασης των προσφύγων για την ενίσχυση της εθνικής ομοιογένειας της Ελλάδας (Μονάδες 7).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Για την υλοποίηση του έργου της η ΕΑΠ «προικοδοτήθηκε» με ένα πρωτοφανές για τα δεδομένα της εποχής σύνολο χρηματικών και υλικών πόρων, που απαρτιζόταν από τα δάνεια που συνάφθηκαν με σκοπό τη χρηματοδότηση της προσφυγικής αποκατάστασης και από τις τεράστιες εκτάσεις που της παραχωρήθηκαν με σκοπό την αποκατάσταση των (αγροτών) προσφύγων. [...]

Το δεύτερο «εργαλείο», βέβαια, το οποίο είχε στη διάθεσή της η ΕΑΠ για να προχωρήσει στην υλοποίηση του έργου της ήταν οι διαθέσιμες γαίες. Πράγματι, με το Πρωτόκολλο του Σεπτεμβρίου του 1923 το ελληνικό δημόσιο είχε δεσμευτεί ότι θα μεταβίβαζε στον υπό ίδρυση αυτόνομο οργανισμό και υπό την απόλυτή κυριότητά του εκτάσεις τουλάχιστον 500.000 εκταρίων (δηλαδή περίπου 5.000.000 στρεμμάτων).

Κώστας Κατσάπης, Το προσφυγικό ζήτημα,
στο: *Το 1922 και οι πρόσφυγες μια νέα ματιά*, εκδόσεις Νεφέλη, σελ. 142

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η αγροτική αποκατάσταση, θεωρούσαν οι ιθύνοντες της ΕΑΠ, θα αποτελούσε τον γρηγορότερο δρόμο για την οικονομική αυτονομία των προσφύγων, γεγονός που θα οδηγούσε άμεσα σε δύο επιθυμητά αποτελέσματα: αφενός μεν οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν θα είχαν για μεγάλο χρονικό διάστημα την υποχρέωση να συνδράμουν στη στήριξη (αν όχι την επιβίωση) χιλιάδων ανθρώπων, αφετέρου δε η συνεισφορά των νέων αγροτών στην εθνική οικονομία θα προκαλούσε σε σύντομο χρονικό διάστημα ένα ισχυρό θετικό σοκ (μέσω της αύξησης της παραγωγής, της αύξησης των εσόδων από τη συλλογή φόρων, της επέκτασης της εσωτερικής αγοράς κ.λπ.), το οποίο θα αντιστάθμιζε τις όποιες επιπτώσεις στο επίπεδο της οικονομίας είχε αρχικά η έλευση των προσφύγων στη χώρα. Ως εκ τούτου, η αστική αποκατάσταση, παρά το γεγονός ότι δεν εγκαταλείφθηκε εντελώς από την ΕΑΠ, μπήκε εξαρχής σε δεύτερη μοίρα, καθώς πολύ απλά ήταν σαφές ότι «η

2019 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

αποκατάσταση των αγροτών χρειαζόταν τις συγκριτικά μικρότερες επενδύσεις ανά κεφαλή και ότι μπορούσε να αποδώσει στο συντομότερο χρονικό διάστημα».

Κώστας Κατσάπης, ό.π., σελ. 144

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Στη Μακεδονία, που για δεκαετίες αποτέλεσε το μήλον της έριδος μεταξύ των σύνοικων βαλκανικών λαών, ο ελληνικός πληθυσμός υπερδιπλασιάστηκε με την άφιξη των προσφύγων φτάνοντας το 88% του συνόλου. Στη Θράκη, όπου ο ελληνικός πληθυσμός είχε υποστεί δραματική μείωση μετά τη βουλγαρική κατοχή το 1913, η εγκατάσταση των προσφύγων ήταν άμεση προτεραιότητα για το ελληνικό κράτος. Το 1924, το ελληνικό στοιχείο έφτασε το 62,1% του πληθυσμού ενώ τέσσερα χρόνια αργότερα ένας στους τρεις κατοίκους της Θράκης ήταν πρόσφυγας. Η εθνολογική αυτή αναμόρφωση παγίωσε, πέρα από κάθε αμφισβήτηση, την ελληνική κυριαρχία στα εδάφη που προσαρτήθηκαν με τους αγώνες του 1912 - 1913 και συγκράτησε τον εθνικό κορμό τη δυτική Θράκη. Η εγκατάσταση των προσφύγων στα βόρεια σύνορα της χώρας αποτέλεσε ασπίδα προστασίας της εδαφικής ακεραιότητάς της και προσέδωσε ένα πρωτόγνωρο αίσθημα ασφαλείας.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770 - 2000,
τ.7ος «Ο Μεσοπόλεμος (1922 -1940)», σελ. 91 - 92

2019 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΠΙΝΑΚΑΣ:

Διαθεσιμότητα γαιών κατά προέλευση και περιφέρεια

ΚΑΤΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ
Βουλγάρων μεταναστών	940.207	Μακεδονία	5.487.865
Τουρκικά ανταλλάξιμα	4.981.090	Θράκη	2.260.190
Τουρκικά μη ανταλλάξιμα	199.598	Ήπειρος	80.838
Εξ απαλλοτριώσεως	588.452	Κρήτη	154.552
Εξ επιτάξεως	367.363	Παλαιά Ελλάς	362.452
Δημόσια	536.393	Λήμνος	44.547
Ξένων υπηκόων	295.953		
Άλλων κατηγοριών	481.388		
Σύνολο	8.390.444		8.390.444

Α. Α. Πάλλης, «Το προσφυγικόν ζήτημα», Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια,

Τόμος 10^{ος}: Ελλάς, Αθήνα, σ. 670